

ТДУ 616.36-008.87

САЙЁҲИИ ДЕҲОТ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН: ТАМОҶУЛҶО ВА ДУРНАМОИ РУШД

Сафаров Б.Г. –н.и.и., дотсент, Абдулов Б.Н., докторанти ДДМИТ

Калимаҳои калидӣ: агросайёҳи, рақобатпазири қаламрав, соҳибқори деҳот, стратегияи рушд, сайёҳи, ҷойҳои тамошобоб, хизматрасониҳои сайёҳӣ.

Мувофиқи Стратегияи рушди сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ҳадаф, вазифа ва самтҳои афзалиятноки рушди соҳаи сайёҳии кишвар барои давраи то соли 2030 муайян шуда, омили ташаккули нақшаҳо ва роҳнамои ташаббусҳои соҳибқори шаҳрвандон дар соҳаи сайёҳии кишвар ба ҳисоб меравад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар натиҷаи тадбирҳои андешидашуда сол аз сол ташрифи сайёҳони хориҷӣ ба ҷумҳурӣ зиёд гардида истодааст. Дар баробари ин, бояд қайд намуд, ки захираҳои сайёҳии ҷумҳурӣ ба таври зарурӣ ва мувофиқ ба меъёрҳои муосиру байналмилалии сайёҳӣ истифода нагардида, шароити мусоид барои сайёҳон ба таври кофӣ муҳайё карда нашудааст. Аз ин рӯ, мақсад аз он иборат аст, ки ислоҳот дар ин соҳа идома ёфта, саҳми соҳаи сайёҳӣ дар рушди иқтисодию иҷтимоии кишвар ба таври назаррас баланд бардошта шавад. [1]

Кишвари мо дорои мавзёҳои зиёди табиӣ ва таърихӣ фарҳангии диққатҷалбкунанда аст, ки ин имкониятҳо ифодагари симои ҷолиби Тоҷикистон дар хориҷа мебошанд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади дастрасии хусусиятҳои маҷмуии сатҳи муосири рушди сайёҳӣ бо баҳисобгирии нишондиҳандаҳои фаъолияти давлат доир ба ин соҳа барои баррасии ҳолат ва тамоҷули рушди санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инфрасохтори сайёҳӣ, тайёр намудани кадрҳо, базаи оморӣ, пешравӣ дар бозори сайёҳии дохилӣ ва байналмилалиро дорад.

Дар бисёр минтақаҳо бо доираи васеи мавзёҳои сайёҳӣ ва маҷмааҳои эҳтимолан ҷолиб, ки бо сайёҳони дохили ва хориҷӣ хеле маъмуланд, намояндагӣ мекунанд. Мавҷудияти захираҳои гуногуни сайёҳӣ ва фароғатии кишвар имкон медиҳад, ки қариб ҳамаи намудҳои сайёҳӣ, аз ҷумла сайёҳии фароғатӣ (соҳилӣ), фарҳангӣ, маърифатӣ, тичоратӣ, сайёҳии фаъол, тандурустӣ ва экологӣ, инчунин сайёҳии деҳот ва ғ. рушди бемайлони кунад ва сайёҳони зиёд ҷалб гардида, дар рушди иқтисоди минтақаҳои куҳи саҳмгузор бошад.

Дар Тоҷикистон 73 дарсади аҳоли дар деҳот зиндагӣ менамоянд, ки рушди намудҳои гуногуни сайёҳӣ дар деҳоти кишвар барои таъсиси ҷойҳои корӣ ва баланд бардоштани иқтисодии деҳот ва дар маҷмуъ иқтисоди кишвар саҳми назаррас мебозад.

Таҳлили имкониятҳои амалишуда ва потенциали соҳаи сайёҳии Тоҷикистон ба мо имкон медиҳад хулоса барорем, ки иқтидори мавҷудаи сайёҳии кишвар ҳанӯз пурра истифода нашудааст. Дар соли 2019 беш аз 1,2 миллион нафар сайёҳони хориҷи ташриф овардаанд, ки ин омор дар муқоиса ба соли 2018 219,7 ҳазор нафар ё 21,5 фоиз зиёд мебошад. [2] Аммо тибқи имкониятҳои мавҷудаи Тоҷикистон имруз, аз лиҳози иқтидори экологӣ чунин омори ташрифи сайёҳон қонеъкунанда набуда, зарурати дуруст ба роҳ мондани маркетинг дар аввал ва инчунин, ба стандартҳои байналмилалӣ баробар кардани хизматрасониҳои сайёҳӣ махсусан дар деҳоти кишвар мебошад. Бистгонаи кишварҳои, ки шаҳрвандонашон ба ҳайси сайёҳ ба Тоҷикистон ташриф овардаанд, давлатҳои Ўзбекистон, Россия, Беларус, Қирғизистон, Қазоқистон, Туркменистон, Туркия, Чин, Афғонистон, Молдова, Канада, Корея, Япония, Италия, Франция, Германия, Британияи Кабир, Ҳиндустон, Амрико ва Корея шомил мебошанд. [2]

Бо назардошти иқтидор ва захираҳои бойи сайёҳие, ки дар Тоҷикистон мавҷуданд, сайёҳони хориҷӣ бештар ба намудҳои саёҳати экологӣ-кӯҳнавардӣ ва таърихӣ фарҳангӣ майлдоранд. Чунин намудҳои сайёҳӣ низ асосан дар деҳоти кишвар рушд карда, ва тавачҷуҳи сайёҳони хориҷиро ҷалб менамояд. Бо мақсади зиёд кардани тавачҷуҳ ва ҷалби сайёҳони хориҷӣ ба минтақаҳои кишвар зарур аст, ки ҷалби сармоягузори зиёд намуда, инфрасохтори замонавӣ дар деҳот ва хизматрасониҳои сарироҳиро бунёд намоем. Тибқи оmore, ки Созмони ҷаҳонии сайёҳӣ нашр кард, танҳо зарфи ҳашт моҳи соли 2020 талафот ба соҳаи сайёҳӣ ба 730 млрд. доллари амрикоӣ баробар гардида, қариб 100 млн. ҷойҳои қорӣ мустақими сайёҳӣ зери хатари барҳамхӯрӣ қарор дошта, паёмадҳои ин падидаи ғайриҷашмдошт то ҳанӯз идома доранд. Бурҳони КОВИД-19 таъсири худро дар рушди сайёҳии кишвар низ гузошт, яъне тибқи

маълумотҳо аз моҳи январ то сентябри соли 2020 зиёда аз 355 ҳазор хориҷӣ аз Тоҷикистон боздид намуданд. Ин нишондиҳанда — 590,9 ҳазор нафар ё 62,4% камтар аз ҳамин давраи соли гузашта мебошад [2].

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди намудҳои гуногуни сайёҳӣ имкониятҳои зиёд мавҷуданд. Аммо, мутаассифона, рушд на ба таври мунтазам ва хеле суст ҷараён дорад. Яке аз афзалиятҳои рушди сайёҳӣ, ба андешаи муаллиф, намудҳои сайёҳӣ, ки бояд дар раванди рушди ин соҳа ва ҷалби сайёҳони иловагӣ (аз ҷумла сайёҳони хориҷӣ) таъкиди ҷаҳонӣ, сайёҳии деҳотӣ (агротуризм) мебошад. Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон ин самт метавонад яке аз сарчашмаҳои муҳими даромади деҳот ва ҷойгоҳи бозор барои бисёре аз соҳибкорони деҳот гардад.

Сайёҳии деҳот як соҳаи нисбатан нав ва ояндадорест, ки ба сайёҳон имкон медиҳад, ки ба тарзи ҳаёти анъанавии сокинони деҳот бипайванданд. Моҳияти ин намуди сайёҳӣ, истироҳат дар деҳот мебошад, ки дар он тамоми имкониятҳои ҷойгирони сайёҳон (аз ҷумла хӯрок, истироҳат, хизматрасонӣ ва ғ.) аз ҷониби оилаи мизбон ба зимма гирифта мешавад. Ба ин васила ба сайёҳон фарҳанги мардуми кишвар низ муаррифи мегардад. Инчунин, ин намуди сайёҳӣ дар рушди иқтисоди хонаводагӣ дар деҳот таъсири калони мусбӣ мерасонад. Сайёҳии деҳот барои онҳое имконият фароҳам меорад, ки бо ягон сабаб дигар намудҳои сайёҳиро интихоб карда наметавонанд. Хусусиятҳои ҷолиби сайёҳии деҳот ин ҳавои тоза, фазои хонагӣ, табиати дастнорас, маҳсулоти табиӣ, хомӯшӣ ва зиндагии осуда мебошад.

Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки барои Тоҷикистон сайёҳии деҳот ҳам аз нигоҳи ҷомеа ва ҳам аз нигоҳи иқтисод манфиатовар аст. Дар навбати худ, бояд дар назар гирифт, ки рушди ин бахш пурра метавонад дар асоси барномаи вижа роҳандозӣ гардад. Бо назардошти ин, таҳия ва роҳандозии “Барномаи рушди сайёҳии деҳот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2025” муҳим мебошад. [3]

Бунёди меҳмонсароҳии хонагӣ (homestay) ва дигар нуқтаҳои қабули сайёҳонро намешавад ҳамчун охири кор арзёбӣ кард. Дар ин самт донишҷӯи асосӣ қабули сайёҳон ва маркетинг зарур аст. Аз ин рӯ, Кумитаи рушди сайёҳиро зарур аст дар асоси барномаи махсус бо ҷалби мутахассисон миёни кормандони ин бахш дар деҳот давраҳои омӯзишӣ созмон дода, ба онҳо роҳи тавсеаи тичорат ва пайдо кардани манбаъҳои маблағгузорӣ ва ғайраро нишон бидиҳад.

Барои мисол, дар Олмон ва Кипр барномаи махсуси рушди сайёҳии деҳот амал мекунад, ки дар асоси он сокинони деҳот роҳҳои таъмир ва ороиши меҳмонсароҳии хонагиро бо истифодаи махсусиятҳои миллӣ меомӯзанд, барои хоҳишмандон бошад, қарзҳо бо фоизҳои дастрас пешниҳод мегардад [4].

Дар асоси натиҷаҳои таҳлилҳои гузаронидашудаи соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мушкилоти асосӣ, омилҳои боздорандаи рушди соҳа, сабабҳои рақобатпазир набудани бахши сайёҳии мамлакат муайян карда шуданд.

Соли 2015 дар тамоми ҷаҳон қариб 1 миллиард сафарҳои байналмилалӣ сайёҳӣ анҷом дода шудаанд ва мувофиқи пешбинии мутахассисон ин нишондиҳанда то соли 2022 ба 1,6 миллиард ва то соли 2030 ба 2 миллиард сафарҳои сайёҳӣ мерасад. Дар ин радиф, суръати солонаи рушди иқтисодии мамлакатҳои тараққикарда 2,2% ва дар мамлакатҳои рӯ ба тараққӣ ду маротиба зиёд, яъне 4,4%-ро ташкил медиҳад. Ин нишондиҳандаҳо бори дигар аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки то соли 2020 шумораи сайёҳони мамлакатҳои рӯ ба тараққӣ нисбат ба мамлакатҳои тараққикарда афзоиш меёбад. [5]

Ин нишондод, гувоҳи он аст, ки рушди сайёҳӣ дар деҳоти Тоҷикистон бо бунёди инфрасохтори зарурӣ ва дуруст ба роҳ мондани маркетинг, омода кардани кадрҳо дар самти минтакашиносӣ ба зинаи нав бромада, дар рушди иқтисоди кишвар ва муътадил нигоҳ доштани пули миллӣ мусоидат менамояд. Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2007 аз ҷониби Комиссияи Созмони Умумиҷаҳонии Сайёҳӣ мебошад ва намояндагони бахши сайёҳии мамлакат дар ҷорабинҳои ин Созмон иштирок менамоянд. Дар ин раванд, бо тавачҷуҳ ба захираҳои бойи таърихӣ фарҳангии кишвар, ЮНЕСКО ва Созмони Умумиҷаҳонии Сайёҳӣ Тоҷикистонро ба рӯйхати «Тарғиби мероси таърихӣ давлатҳои Шохроҳи Абрешим» шомил

намуданд. Иштирок дар ин барнома имкон медиҳад, ки иншоотҳои таърихӣ фарҳангии Тоҷикистон дар сатҳи ҷаҳонӣ ҳамчун мавзӯҳои сайёҳӣ муаррифӣ карда шаванд.

Таҳлилҳои нишон медиҳанд, ки амалигардонии босамари «Барномаи рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2015-2017», паҳн намудани маводи тарғиботи миёни дӯстдорони сайру саёҳат ҷалби таваҷҷуҳ ва ташрифи сайёҳони хориҷӣ гашта, қонеъ гардонидани талаботи шаҳрвандони хориҷӣ ба иттилоот аз мавзӯҳои сайёҳӣ гардидааст. Ҳамзамон таъсиси сомонаҳои интеретии сайёҳӣ дар аксари шаҳру ноҳияҳои кишвар ғайрӣ гардидааст, ки барои шиносои ва ҷалби сайёҳон ба деҳоти кишвар замина мегузорад.

Ҷанбаҳои заифи соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон:

Ба талаботи замони ҷавобгӯ набудани инфрасохтори сайёҳии мамлакат бинобар сабаби фарсудашавӣ ва таҷдиди нокифояи он, норасоии мутахассисони соҳаи сайёҳӣ дар фурудгоҳҳо, гузаргоҳҳои сарҳадӣ дар самти бақайдгирӣ, омор ва маълумот аз омилҳои асосии боздорандаи рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд. Сарфи назар аз он, ки айни замони зиёда аз 10 муассисаҳои таҳсилоти олӣ ва миёнаи махсуси кишвар ба омода намудани мутахассисон дар соҳаи сайёҳӣ машғуланд, аксари хатмкунандагони ин муассисаҳо, бинобар сабаби сатҳи нокифояи донишҳои касбӣ ва забонӣ, дар бозори меҳнат мавқеи худро ишғол карда наметавонанд. Каммади мутахассисони соҳибхатисоси соҳаи сайёҳӣ барои расонидани хизматрасонии муносиб ба шумораи афзоишбандаи сайёҳони хориҷӣ имкон намедиҳад. Новобаста аз мавҷудияти шумораи зиёди иншооти кумакрасони сайёҳӣ, сатҳ ва сифати хизматрасонӣ танҳо дар 20 ғоизи онҳо ба талаботи сайёҳони хориҷӣ ҷавобгӯ мебошад.

Ҷанбаҳои қавии соҳаи сайёҳӣ дар Тоҷикистон аз инҳо иборат аст:

Тартиби нави додани равонидҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шаҳрвандони хориҷӣ яке аз тадбирҳои қалидӣ барои ҷалби сайёҳони хориҷӣ арзёбӣ мегардад.

Рӯйхати мамлакатҳои, ки шаҳрвандонашон равонидро бо расмиёти соддакардашуда дар се фурудгоҳҳои байналмилалӣ Тоҷикистон метавонанд гиранд, аз 68 ба 78 адад боло рафт. Ҳамзамон, бо 15 давлати дунё тартиби беравонид амал мекунад. Аз моҳи июни соли 2016 тартиби нави электронии равонид бо мақсади таъмини ташрифи сайёҳони хориҷӣ ба мамлакат оғоз гардид. Ҷуғрофияи ташрифоти сайёҳони хориҷӣ ба Ҷумҳуриӣ васеъ гашта, аз 59 давлат дар соли 2015 ба 109 давлат дар соли 2016 расид.

Тибқи арзёбиҳои қоршиносони байналмилалӣ, дар натиҷаи тадбирҳои андешидашуда ҷиҳати рушди инфрасохтори сайёҳӣ ва дар баробари ин афзоиши шумораи сайёҳон Тоҷикистон солҳои наздик ба яке аз кишварҳои пешрафтаи сайёҳӣ табдил хоҳад ёфт. Бояд таваҷҷуҳ дод, ки имрӯзҳо дар натиҷаи тадбирҳои андешидаи Ҳукумати мамлакат ташрифи сайёҳони хориҷӣ ба Тоҷикистон рӯз аз рӯз зиёд гардида, дар нӯҳ моҳи соли равон ба Ҷумҳуриӣ қариб як миллион сайёҳон аз зиёда аз 140 кишвари олам ташриф оварданд. Тамоюли афзоиши ташрифи сайёҳон назаррас буда, қоршиносон иброз доштанд, ки кишвари моро дар ин давра бештар шаҳрвандони кишварҳои узви ИДМ, Аврупо ва Амрико ба ҳайси сайёҳ тамошо намуданд.

Сарфи назар аз таъсири бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ, ташрифоти шаҳрвандони хориҷӣ ҳамчун сайёҳ ба Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёд гашта истодааст. [5]

Дар таҷрибаи ҷаҳонӣ, дар деҳот дар баробари рушди соҳаи кишоварзӣ, соҳаҳои шӯғли ғайрикишоварзӣ аҳоли, алаҳусус, сайёҳии деҳот, манбаи даромади иловагӣ мегарданд. Аз соли 1972 инҷониб агротуризм ба як соҳаи алоҳидаи иқтисод табдил ёфтааст. Дар Аврупои Ғарбӣ сайёҳии деҳот бо рушди устувор аз ибтидои солҳои 1960 хос буд. Дар айни замони, ин падида дар ҳама ҷо паҳн шудааст, гарчанде ки моделҳои минтақавии ғайриҷаҳонӣ ин намуди табиноти ба таҷриба назаррас фарқ мекунанд [6].

Имрӯзҳо, сайёҳии деҳот бо суръати хеле баланд рушд карда истодааст ва дар баъзе кишварҳои таваҷҷуҳи зиёди сайёҳони хориҷӣ ба ин соҳа ҷалб карда мешаванд. Ба монанди Италия, Ирландия, Фаронса, Швейтсария, кишварҳои Скандинавия, Испания дохил мешаванд - ин кишварҳои пешсафони сайёҳии деҳот дар Аврупо мебошанд, ки ғоидаи он садҳо миллион долларро ташкил медиҳад [7].

Таърихан, сайёҳии деҳот дар Аврупо солҳои 1950-1960 босуръат рушд карда буд, ҳамчун восита барои зиёд рафтани сокинони деҳот ба шаҳрҳо. Дар ин робита, бахши аграрӣ раванди

кохиши якбораи шумораи шуғлдорон ва дар натиҷаи бад шудани сатҳи зиндагӣ дар деҳот мушоҳида гардид. Агротуризм ҳамчун як соҳаи имтиёзнок барои соҳибкорон дар деҳот пазируфта шуд, ки дар деҳот намуди алтернативии шуғл ва соҳибкориро ба вучуд орад ва манбаи даромади хонаводаҳои деҳот гардад.

Бояд қайд кард, ки солҳои охир ин намуди сайёҳӣ дар Тоҷикистон, яъне минтакаи Бадахшон, минтақаҳои Балҷувон, Ромит ва Варзоб ба таври ғаёбӣ рушд мекунад. Мутахассисони соҳаи сайёҳӣ ҳеҷ гоҳ аз пешгӯии миқёси бесобиқаи сайёҳии деҳот хаста намешаванд, ки барои он Тоҷикистон захираҳои бениҳоят калон дорад.

Барои сохтани стратегияи ҳамчонибаи рушди сайёҳии деҳот дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо механизми мушаххаси татбиқи он, сатҳи ҳолат ва дурнамои рушди ин сегменти бозори сайёҳиро боэътимод муайян кардан лозим аст. Бо ин мақсад, дар доираи ин тадқиқот, таҳлили SWOT сегменти сайёҳии деҳот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шуд.

Ҷадвали 1.

Паҳлӯҳои қавӣ	Паҳлӯҳои заиф
<ul style="list-style-type: none"> - суботи сиёсӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоӣ; - таъриху фарҳанги пурғановати қадима; - мавҷудияти миқдори зиёди захираҳои рушди самтҳои гуногуни сайёҳӣ: экологӣ, таърихӣ фарҳангӣ, табобатӣ солимгардонӣ, кӯҳнавардӣ, шикор, варзишӣ, саргузаштӣ; - ҷойгиршавии стратегияи ҷумҳурӣ, аз ҷумла “Шоҳроҳи абреши”; - мавҷудияти инфрасохтори рушдфтои хӯрокворӣ дар марказҳои калони маъмурӣ. 	<ul style="list-style-type: none"> - начандон мутобиқ будани хизматрасониҳои сайёҳӣ ба талаботи стандартҳои ҷаҳонӣ; - надоштани бренди машҳури муаррифкунанда; - нокифоягии инфрасохтори сарироҳӣ.
Имкониятҳо	Таҳдидҳо
<ul style="list-style-type: none"> - таҳкими робитаҳои байналмилалӣ дар соҳаи сайёҳӣ; - имконият барои рушди намудҳои гуногуни сайёҳӣ; - баланд бардоштани ҷолибнокии кишвар дар арсаи байналмилалӣ; - ҷалби миқдори зиёди сайёҳон аз тамоми кишварҳои ҷаҳон; - рушди инфрасохтори сайёҳӣ, аз ҷумла аз ҳисоби ҷалби сармоя; - афзоиши иқтидори иқтисодӣ аз ҳисоби рушди бозори хизматрасониҳои сайёҳӣ. 	<ul style="list-style-type: none"> - то андозае номукамал будани санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи соҳа; - арзиши баланди хизматрасониҳои нақлиётӣ; - мавҷуд набудани барномаҳои махсуси дастгирии ширкатҳои сайёҳӣ.

Таҳлили пешниҳодшудаи SWOT нишон дод, ки албатта, Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди сайёҳии деҳот захираҳои бойи табиӣ ва фароғатӣ дорад. Аммо, маълум аст, ки дар рушди ин намуди сайёҳӣ мушкилоти мураккабе мавҷуданд, ки шадид ва системавӣ мебошанд. Мушкилоти мавҷуда нисбат ба заминаҳои пешрафти рушди ин соҳаи бозори сайёҳии Тоҷикистон хеле бештаранд. Барои ҳалли онҳо муносибати нав ва усули мақсадноки барнома барои баланд бардоштани рақобатпазирии деҳот, қонеъ кардани талаботи афзоянда ба ҳадамоти босифати сайёҳӣ ва фароҳам овардани шароит барои рушди устувори сайёҳӣ дар деҳот зарур аст.

Барои татбиқи имкониятҳои мавҷудаи кишвар дар сегменти сайёҳии деҳот бояд шароити зарурӣ барои рушди соҳаи сайёҳӣ фароҳам оварда шавад, аз ҷумла:

- фароҳам овардани заминаи ҳуқуқии танзими бозори сайёҳии деҳот;
- ташаккули симои Тоҷикистон ҳамчун қаламрави барои сайёҳии дохилӣ ва дохилии деҳот ҷолиб;
- пешниҳоди маблағгузори мақсаднок ва дастгирии давлатӣ барои соҳибкорони хурд, ки ба рушди сайёҳии деҳот манфиатдоранд;
- дастгирии ҳифзи ёдгориҳои табиӣ, фарҳангӣ ва таърихӣ дар доираи барномаҳои мақсадноки минтақавӣ;
- рушди инфрасохтори сайёҳӣ дар шаҳрҳо;

- ҳавасмандгардонии рушди тичорати хурд барои расонидани хидматҳои марбут ба сайёҳи;
- таҳияи барномаҳои таълимӣ барои тайёр кардани кадрҳо барои сайёҳии деҳот ва соҳаҳои марбути он;
- дастгирии пешбурди маҳсулоти сайёҳии минтақавӣ дар бозорҳои дохилӣ ва байналмилалӣ сайёҳӣ;
- пешбурди сиёсати фарқкунандаи бозори сайёҳии дохилӣ нисбат ба гурӯҳҳои иҷтимоӣ;
- ҳавасмандгардонии сармоягузори ба рушди сайёҳии дохилии деҳот.

Кишвари мо барои рушди сайёҳии деҳот захираҳои азим дорад. Ҳангоми муносибати дуруст ба ташкил ва пешбурди маҳсулоти сайёҳӣ дар деҳот, Тоҷикистон метавонад ба манфиатҳои назарраси иҷтимоӣ иқтисодӣ умед бандад. Сайёҳии деҳот метавонад як системаи худтанзимкунӣ гардад, ки қодир ба ҳалли мушкилоти асосии иҷтимоӣ иқтисодии деҳа бошад.

Дар маҷмӯъ, сегменти рушди сайёҳии деҳот ба рақобатпазирии деҳот таъсири мусбат расонида, ба:

- таъмини шуғли аҳолии деҳот (пеш аз ҳама барои ҷавонон);
- баланд бардоштани сатҳи даромади аҳолии деҳот;
- рушди инфрасохтори иҷтимоӣ ва муҳандисии деҳот;
- диверсификатсияи иқтисодиёти деҳот;
- фуруши маҳсулоти хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ;
- боздоштани муҳочирати аҳолии деҳот ба шаҳрҳо;
- кам кардани сарбории антропогенӣ ба муҳити зист (дар минтақаҳои соҳилӣ, бо роҳи гузариш ба сайёҳон аз соҳил ба деҳот)

Хулоса. Ҳамин тариқ, барои рушди сайёҳии деҳот дар мамлақати мо бояд якҷанд корҳои муҳимро дар мадди аввал ҷиҳати оммавиғардонии ин намуди сайёҳӣ ба роҳ монд. Аввалан ҷалби сармоягузориҳои хориҷиро барои рушди инфрасохтори сайёҳии деҳот ба роҳ мондан зарур аст. Инчунин, сармоягузориҳои хусусӣ ва ашхоси алоҳида, ки меҳондорони фаъолияти худро ба қабули истироҳаткунандаҳо равона кунанд, аҳолии шаҳр дар ҳудуди ҷамоатҳои муайяни деҳот, инчунин барои пурзӯр кардани низоми рушди соҳаи кадрҳои кордонро дар мақомоти маҳалли таъмин намуда, дастгирии ҳамаҷонибаи ин соҳа аз ҷониби мақомоти маҳал мебошад.

Яке аз пешниҳодҳо барои тақмил додани ин соҳа метавонад пешниҳоди қарзҳои бо шартҳои имтиёзнок аз ҷониби ташкилотҳои қарздиҳӣ мебошад.

АДАБИЁТ

1. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи “Стратегияи рушди сайёҳӣ” аз 1 августи соли 2018, № 372
2. АМИТ ХОВАР Февраль 7, 2020 16:12, Октябрь 20, 2020 11:40
3. <https://cabar.asia/tg/charo-to-ikiston-ba-rushdi-sajyo-ii-de-ot-niyoz-dorad>
4. Здоров А.Б. Комплексное развитие туризма в сельской местности. «Проблемы прогнозирования». – С.149-153. <https://cyberleninka.ru>
5. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи “Барномаи рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2018-2020” аз 1 марти соли 2018, №80
6. Мозгунов Н.А. Сельский туризм как фактор развития территории (на примере Орловской области) // Региональные исследования. – 2010. – № 2. – С. 69.
7. Горчаков Я.В. Агротуризм в Европе и США: опыт фермеров // Вестник овощевода. – 2009. – № 3. – С. 39.

АННОТАТСИЯ

САЙЁҲИИ ДЕҲОТ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН: ТАМОҶУЛҲО ВА ДУРНАМОИ РУШД

Сайёҳӣ ба рушди иқтисодӣ ва иҷтимоӣ деҳот таъсири назаррас мерасонад, аз ин рӯ, рушди соҳаи сайёҳӣ ба вазифаи афзалиятноки иқтисодии шаҳрҳо табдил меёбад. Дар ин кор таҳлили SWOT гузаронида шудааст, ки потенциали соҳаи сайёҳии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар сегменти агросайёҳӣ муайян мекунад. Проблемаҳои асосии соҳаи муайян карда шуда, роҳҳои ҳалли онҳо оварда шудаанд.

АННОТАЦИЯ

СЕЛЬСКИЙ ТУРИЗМ В РЕСПУБЛИКЕ ТАДЖИКИСТАН: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Туризм оказывает положительный эффект на социальное и экономическое развитие сельской территории, поэтому развитие инфраструктуры туризма становится приоритетной экономической задачей муниципальных образований. В настоящей работе проведен SWOT-анализ, определяющий потенциал индустрии туризма Республики Таджикистан в сегменте агротуризма. Выявлены основные проблемы отрасли и намечены пути их решения.

***Ключевые слова:** агротуризм, конкурентоспособность территории, сельское предпринимательство, стратегия развития туризма, достопримечательность, туристские услуги.*

ANNOTATION

THE RURAL TOURISM IN REPUBLIC OF TAJIKISTAN: TRENDS AND THE PROSPECTS

Tourism has a significant effect on the economic and social development of rural areas, so the development of the tourism industry is a priority economic objective of municipalities. The paper presents a SWOT-analysis of the tourism industry potential in the Russian Federation in the segment of agro tourism. The basic problems of the industry and the ways to solve them are determined.

***Key words:** agro tourism, competitiveness of the area, rural entrepreneurship, development strategy, tourism, recreation, showplace, tourism service.*